

Radu-Illarion Munteanu

*Sedus
de poezie*

colecția arcadia

Editura NEUMA
Strada Libertății, nr. 188
Apahida, Județul Cluj

Editor: Andrea H. Hedeș
Coperta și DTP: Gelu Iordache

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
MUNTEANU, RADU-ILARION

Sedus de poezie: cronici literare / Radu-Ilarion Munteanu;
pref. de Radu Țuculescu. - Apahida : Neuma, 2019
ISBN 978-606-8975-18-4
I. Țuculescu, Radu (pref.)
821.135.1.09

Radu-Ilarion Munteanu

*Sedus
de poezie*

Cronici literare

Prefață de **Radu Țuculescu**

Editura
NEUMA

2019

Sedus și de poezie...

Acest titlu al mini-prefeței mele (mai corect s-ar numi cuvânt înainte) poate suna vag prețios, dar deloc ridicol. Se mai întâlnesc și-n zilele noastre bântuite de stres, indiferență și intemperii necontrolate, oameni seduși de poezie. Evident, atunci când e vorba despre poezie de calitate, dacă nu de cea mai bună, cel puțin una onorabilă, capabilă de a produce emoții...

Radu-Illarion Munteanu, mai pe scurt RIM, pot afirma, cu mâna pe inimă (și pe condei...) că e un spirit enciclopedic, ba de-a dreptul renașcentist, rătăcit într-un secol în care treaba asta nu mai impresionează pe nimeni. Aproape. Ia să fiu mai explicit! Om renașcentist era, după cum zicea un cărturar al epocii, cel care „știe totul și ceva pe deasupra!” Spirit enciclopedic desemnează o persoană care posedă și se manifestă în foarte multe domenii. Țstea ar fi definițiile. Autorul nostru este o persoană care știe foarte multe... și ceva pe deasupra! Iar atunci când habar nu are, e capabil să „inventeze” cu o asemenea seriozitate încât chiar te poate convinge că „născocirile” sale (din indiferent ce domeniu) sunt pură realitate, perfect... adevărate! Acum nu este locul să vorbim despre ce este adevăr și ce este neadevăr. Să mă întorc la poezie, domeniu în care, după mine, totul se poate!

lată cam cum s-a întâmplat cu noul volum al lui Radu-Ilarion Munteanu (pentru cei care încă nu știu, autorul a publicat jurnale de călătorii, proză scurtă, cronici de film, povești pentru copii, ba chiar și... poezii!), o adevărată surpriză, pentru unii.

Primesc pe email, de mai multă vreme, postările pe care RIM le face pe blogul său. Cel mai adesea, apuc să le citesc cu atenție și multe dintre ele mă bucură, unele chiar mă desfată. La un moment dat, apar, una după alta, câteva cronici la volume de poezie. Am tradus zece volume de poezie elvețiană contemporană de expresie germană și austriacă, am realizat filme de televiziune despre poezie timp de mai mulți ani, deci pot afirma, cu modestia aferentă, că mă pricep cât de cât, sunt în domeniu. Și cum, încă, sunt capabil să mă entuziasmez fără complexe, fără rețineri, l-am sunat și i-am zis-o direct: tăticule, ar trebui să te gândești la un volum de cronici de poezie, pe bune, îmi place cum analizezi, cum le întorci din condei, ironia subtilă, aprecierile și criticile corecte, unele învăluite, altele zise direct, fără prea mari menajamente, spiritul ludic pe care-l adopți atunci când e cazul, „sfaturile” pe care le dai din când în când, unele de-a dreptul părintești, atenția cu care citești producțiile unor autori mai mult ori mai puțin cunoscuți, jocurile lingvistice pe care îți place să le faci și care au savoarea lor astfel încât cronica să nu fie seacă și necondimentată, entuziasmul bine temperat ori dezamăgirea bine și duios ascunsă, provocările prietenești, dar corect țintite pe care le faci atunci când e cazul, întru folosul poetului, conotațiile culturale, și nu numai, cu care „jonglezi”, și, nu în ultimul rând, capacitatea, puterea ta de a fi mereu „proaspăt” în comentarii, fără să te lași cuprins de *lehamiteală* (ăsta-i

cuvânt inventat acum de mine, te rog nu-l... corecta!), de plictiseală arogantă, de rutină.

Cronicile au titluri plăcut surprinzătoare, unele ghiduș-poetice, mai pe șleau spus, incitante. Provoacă la lectură, trezesc curiozitatea: „Despre moartea vie”, „Optimism fără festivism”, „Aritmii de lectură”, „Dialog discret polemic”, „Furtunatec cotidian”, „Sampdoria repoetizată” etc.

Și acum închei așa cum se cuvine: iată un (nou) volum semnat de Radu-Ilarion Munteanu care merită citit, nu doar de poeții din cuprins! Părerea mea.

Radu Țuculescu

FERICITĂ REZONANȚĂ GRAFICĂ – TEXT

Raiul de urgență, Armina Flavia Adam, Neuma, 2017

Tânara poetă târgumureșană Armina Flavia Adam a câștigat 5 premii literare în 2015. Scrie de la 15 ani, iar la 18 obține primul premiu, la Festivalul Național de Poezie. Debutează în volum în 2013, cu volumul *Tăcerile dintre cuvinte*. Apoi publică 2-3 poeme pe an. *Raiul de urgență* este primul produs de editura Neuma, în 2017 și lansat la Boookfest, în același an.

Sigur, nu se mai poate scrie poezie de dragoste, nu în mileniul 3, ci de multe zeci de ani, la modul în care o făcea Eminescu. Cu un secol în urmă, Lucian Blaga oferea doar câteva mostre, valorificate popular prin punerea pe muzică jumătate de secol mai târziu. După război, o contribuție ponderală vine de la geniul lui Nichita Stănescu. Un caz cel puțin interesant e bardul de la Bârca. Faima sa de versificator discursiv umbrește, ecranează chiar, cea mai bună poezie a sa, cea de dragoste. Prea puțin cunoscută. *Acarii* e una din cele mai emblematice poezii de dragoste din literatura postbelică. Cu ce vine poeta noastră, numită cu har de Ioan Vasiliu *îmblânzitoarea de dumnezei*?

Cu o poezie de dragoste care oscilează între introspecție, cu meditații melancolice și jubilație, potențată de spiritul ludic,

diagnosticează rezolut Horia Gârbea, pe coperta a patra a volumului. Se mai poate scrie o cronică după o atare formulă sintetică și exactă? Probabil, orice așa scrie, cu acoperire în text, ar suna a proces verbal. Dar poți trece pe lângă volum fără să-l citești cu ochi analitic? La fel de puțin.

Universul propus de poetă e unul cotidian. Dar văzut printr-un caleidoscop amețitor de procedee poetice. Un covor dens, țesut strâns, un dans lipsit de orice pas *de stradă*, unde fiecare piruetă se redublează mereu.

Volumele care cuprind titluri interioare, fie poezie, fie proză scurtă, au, uneori, ca titlu general, titlul unei anume componente interioare. Nu e cazul acestei culegeri, al cărei titlu are o sonoritate originală. Am căutat în cele 121 poezii o referire la sintagma *raiul de urgență* și n-am găsit decât o singură dată cuvântul *rai*. Desigur, asta-i mai degrabă o analiză pe care ar face-o Mr. Data, celebrul personaj android, dar singularitatea titlului o cere. Care să fie mesajul pe care titlul îl transmite? Cititorul complementar lui Mr. Data ar spune că, fiind poezie de dragoste, locul dragostei e în rai. Dar de ce de urgență? Acest cititor-limită fie nu va găsi răspuns, fie va da drumul unuia fantezist. Care e, atunci, rolul aducerii la bară a acestor doi cititori potențiali? Inadecvarea ambilor ne spune că autoarea se adresează cititorului de poezie pur și simplu. Cu precădere a celui exersat. Cu un maxim de rezonanță amatorului de piruete semantice. Care-s una din determinantele identitare ale poeziei ca gen. Căci epitetul *de urgență* asociat oarecum platului cuvânt *rai* este quintesența genetică a acestui volum. Spun doar a acestui volum deoarece n-am citit nici un altul aparținând autoarei. Detepistul și copertarul editurii Neuma - dacă sunt acceptabili termenii argotici ad-hoc - a avut, cel puțin în

ochii mei, un moment de rafinată inspirație. Pe fondul alb al copertei, o linie de output electrocardiografic. Cu două elemente alăturate. Simbolul convențional și universal al dragostei, inima, și un cuplu conjugat sistolă-diastolă. Această alăturare grafică elocventă în sine este traducerea perfectă a titlului! Cu toate semnificațiile subiacente.

Aflat în librărie, loc natural de întâlnire a producătorilor și a consumatorilor acestui magic obiect care e cartea, templu al cultului acestui obiect magic, trecătorul care vede coerența simbolică și rezonanță între grafem și cuvinte (le titlului) e curentat de o evidență: se află în fața unei bijuterii. Răsfoiește materia dintre coperte și constată că nu s-a înșelat. Primul pas al transferului de la cuplul autor-editură la cititor fu făcut.

Pentru a duce cu un pas mai departe convenția la cei doi cititori potențiali limită, să încercăm a anticipa reacția lor la vederea copertei pe standul librăriei. Mr. Data e lipsit de sensibilitatea de natură emoțională exclusiv umană, dar de cele mai multe ori îi inlocuiește funcția cognitivă cu amestecul său la fel de unic de cultură preimprimată și spirit deductiv. El va observa fără efort rezonanța semiotic-semantică, va deduce sublinierea, prin dedublare, a esențialității titlului și va citi mai iute decât oricare cititor uman cele 121 poeme. În speranța că va face batâr un pas spre înțelegerea acestei manifestări exclusiv umane care e crearea și recepția poeziei.

Ei, bine, valoarea găselniței grafice se vădește tocmai prin reacția cititorului potențial complementar lui Mr. Data. Nedumerirea vagă a sensului epitetului *de urgență* va căpăta ajutorul unui început de intuiție. De care nu e 100% lipsit. Își va spune că semnalele EKG sugerează tocmai urgența. Nu va merge mai departe. Oricum va citi cele 121 poeme, care nu-l vor putea lăsa 100% indiferent.

Și cum masa cititorilor potențiali se află înșirată pe un spectru larg al nivelului de exersare în lectura poeziei, practic, cu toții vor reacționa pozitiv, investigativ, curios și deschis. Procentul celor care nu se vor putea sustrage senzației de rezonanță între copertă/titlu și conținut va fi important spre maxim.

Cititorul acestei cronici se va întreba, pe bună dreptate, dacă mult prea lungă referire la titlul volumului poetei nu ascunde o anume incapacitate de a comenta interiorul. Ceva adevăr e în întrebarea asta inerentă. Fără a discuta despre poeziile însele toată analiza copertei se anulează de la sine. Nu e prima și nici nu va fi singura dată când semnatarul acestor rânduri face apel la *Universul poeziei*, al lui George Călinescu. Înfruntând riscul, față de cei culți în materie să lase impresia că opul călănescian e singura carte de teorie pe care el a citit-o. Recunoscând ab *initio*, fie și indirect, dificultatea de a pătrunde în materia densă a poeziei Flaviei Adam, pasul următor analizei titlului – ca formulă, mantră și cuplu armonic text-grafică ar putea fi și este continuarea analizei titlurilor celor 121 texte poetice din perspectiva călănesciană. Este, din punctul de vedere precizat, *Lut* un cuvânt poetic? Fără îndoială. Lutul, adică argila, e mediul din care pot izvorî diamelele. Nu neapărat în poemul de la p. 79. Ci în general. Este *Lupoica albă* o sintagmă poetică, în același sens? Idem. Dar *Cină cu ingerul*? Ajung exemplele. Reversul medaliei. Sunt *Gadget*, *Pe bancă*, *Subcapitol*, *Katrina*, *Marlena*, cuvinte și expresii poetice în același sens? Ei, bine, Flavia Adam le face să devină. În context. Prin osmoză. Prin contagiune. Prin propagarea câmpului poetic în mediul textului. Sper, pe riscul meu, că George Călinescu ar fi cât de cât de acord.

În fine, al treilea pas e analiza propriei reacții, ca cititor, la textele propriu-zise. Până acum n-am vorbit decât de

densitatea piruetelor poetice. Am dat de înțeles și reziliența la a penetra textul. Iar textului nu văd motive să nu-i spunem nexus, în viziunea de mai sus. Un nexus amețitor (am mai folosit cuvântul, repetarea doar subliniază efectul).

Are sau nu sens și în ce măsură ar putea avea exemplificarea prin câteva citate a densității sintagmelor poetice? Fără nici un exemplu, întreaga pledoarie de până acum iarăși se anulează. A depăși măsura prin multitudinea de exemple ar avea efect la fel de contraproductiv. A sesiza doza optimă (*Sola dosis facit venenum*, ne spune Paracelsus) cere un nivel de fler pe care n-am nici o garanție că-l posed. Încerc, așadar, să valorific șansa aleatorului. Restul depinde de cititori. De diversitatea lor adică. De cititorii cronicii. Unii deja cititori ai volumului, alții sperând să-i momesc a nu-l trece cu vederea.

lată: ... *reflexul de înghițire / în gol / întinderea apei / pe /verticală* (p. 6)

... *sunt o balerină înfășurată în giulgiu...* (p. 105)

Pentru tine-am dus sania din pod / ș-am împrăștiat fulgi de polistiren / peste tot / până ce raiul s-a molipsit / de jocul nostru prostesc / ș-a coborât pe pământ într-o iarnă superbă (pg 51)

Simți tu, cititorule, îmi șoptesc în oglindă, nevoia de a recita batâr un poem din cele citite? Sau simți nevoia de a reciti, iar și iar, pe sărite, deschizând la întâmplare cartea? Răspunsul e transparent. El rezultă logic din context. N-am de gând să dau aici exemple de măcar doi autori ai Neumei, ca să rămânem *en famille*, în a căror text viteza de propagare a asimilării să fie complementară, practic instantanee. Ei, bine, morala fabulei e că a persevera în efortul de a asimila un text care opune o rezistență precum cel discutat nu numai că nu e deloc diabolic. E cu totul și cu totul firesc. Iar răsplata e pe măsură.

Revista Neuma, 5-6/2018, p. 75

Cuprins

Sedus și de poezie...	5
FERICITĂ REZONANȚĂ GRAFICĂ – TEXT	
<i>Raiul de urgență</i> , Armina Flavia Adam, Neuma, 2017	8
SPERANȚA UNOR LECTURI ULTERIOARE	
<i>Anotimpul VĂK</i> , Larisa Andrei, Galaxia Gutenberg, 2010	13
LUCIDITATE DISCRET LUDICĂ	
<i>Anotimpuri invizibile</i> , Lăcrămioara M. Andrei, Neuma, 2017...	19
FALSA DESPĂRȚIRE DE POEZIE	
<i>Poeme din zorii amurgului</i> , Liviu Antonesei, Editura Junimea, Iași, 2016	22
NOBLEȚE DIAFANĂ	
<i>Mică idilă feroviară</i> – antologie de autor, Ioan Pavel Azap, Editura Tribuna, Cluj, 2018	29
VALORIFICAREA UNUI LIMBAJ SPECIFIC	
<i>Cinematograful singurățăii</i> , Editura Neuma, Cluj, 2015	33
AL DOILEA VOLUM AL PĂRINELUI BARZ	
<i>Iarba din ceainic</i> , Eugen Barz, Colorama, 2017	39

MĂSURĂ ÎN TOATE

Tren printre zodii, Florea Burtan, Editura Neuma, Cluj, 2018..... **43**

ARGUMENT

Pe calea răsăritului, Vasi Cojocaru-Vulcan, Colorama, 2018 **47**

QUINTESENȚA POETCĂ A UNEI EXISTENȚE

Nisip uitat, Liviu Constantinescu, Editura Vreimea, 2017 **50**

LA PORȚILE RAIULUI

La poarta divinității, Maria Filipoiu, ePublisher, 2017 **56**

PRIETEN CU CITITORUL

Cu alte cuvinte, Andrei Gazsi, Limes, 2017 **61**

UN EU LIRIC PERSONAL

Văzătorii cu inima, Mihail Gălățanu, Neuma, 2017 **65**

OPTIMISM FĂRĂ FESTIVISM

Celălalt țărniș, Horia Gârbea, Editura Neuma, 2016 **71**

DIALOG DISCRET POLEMIC

Despre divin și comedie, Marius Gârniță, Neuma, 2017 **82**

PRETINS OUTSIDER, DEVENIT INSIDER

outSider (poerezii), Sorin-Mihai Grad, Editura Aius, 2016 **86**

ARITMIILE DE LECTURĂ

Aritmii, Andrea H. Hedeș, Editura Neuma, Cluj, 2015 **92**

ANGAJARE PRIN CONTAGIUNE OSMOTICĂ

Orele aspre, Andrea H. Hedeș, Editura Neuma, 2017 **98**

VALENȚE ALE PSEUDONIMULUI

Exerciții de spart coaja muzei, Victor Latunski,
Paralela 45, 2016 **102**

O ANATOMIE SEDUCĂTOARE

Blocul cu bulină roșie, Giuseppe Masavo, Limes, 2018 **105**

FORMĂ FIXĂ SUI GENERIS

Grota cu fulgere, Nicoleta Milea, Neuma, 2017 **109**

DESPRE MOARTEA VIE

Eu nici în moarte n-am să pot muri,
Vasile Muste, Școala Ardeleană, Cluj, 2018 **114**

O SINTEZĂ SEDIMENTATĂ

Toamna, ca o fregată, Domnița Flori Neaga,
Editura Neuma, Cluj, 2017 **118**

FURTUNATEC COTIDIAN

Cotropitor, Cristian Pavel, Neuma, Cluj, 2017 **123**

FARMEC PEISAGIST

Bust voalat, Ioan Pop Bica, Limes, 2017 **127**

SAMPDORIA REPOETIZATĂ

Nerostitele – noi poeme ligure, Mircea Petean, Limes, 2018 **130**

LA LANSAREA UNEI ANTOLOGII DE AUTOR

Safire și îngeri, Ioana Sandu, Limes, 2017 **136**

O BUNĂ DOZĂ DE MÂNIE LUDICĂ

Poezii vâdate de fisc, Otilia Țigănaș,
Editura Symposium, 2015 **140**

ANTEROS SAU THANATOS?

Unde ești, Maria?, Cezar C. Viziniuck, Neuma, 2018 **144**

CENTENARULUI, SUB PRIVIRILE MARILOR ROMANCIERI

Centenar Marea Unire. Zece poeți, 100 poezii, Neuma, 2018 **149**